

ŽIVLJENJE NAŠEGA SVETEGA OČETA TEODORA, OPATA IZ SIKEONA

Prevod Kristijan Šinček

Delo Življenje svetega Teodora iz Sikeóna spada med narativna hagiografska dela o svetnikih. Vsako tovrstno delo je imelo obvezno uvod, ki se je začel z besedno zvezo εὐλογητὸς ὁ Θεός ali njeno variacijo, in zaključek, ki se je vedno zaključil z ἀμήν. Dela imajo praviloma tudi vsaj eno poglavje, v katerem se nam avtor predstavi. Šele od tod ponavadi izvemo ime avtorja in nekatere stvarne podatke o njem. Nastanek našega dela lahko datiramo v začetek 7. st. po Kr. Avtor dela je Elevzij oz. Georgij, kakor se je imenoval, potem ko se je pridružil menihom v samostanu sv. Teodora. Na osnovi podatkov, ki nam jih posreduje pisec, lahko dokaj natančno datiramo rojstvo in smrt sv. Teodora. Rodil naj bi se med vladavino cesarja Justinijana (527–565 po Kr.) in umrl v tretjem letu vladanja cesarja Heraklija (610–641 po Kr.), se pravi, v letu 612 oz. 613 po Kr. Delo lahko v grobem razdelimo v tri večje sklope: opis rojstva, otroških let in njegovo delovanje do nastopa škofovske službe, opis njegovega škofovanja in opis njegovega delovanja od odstopa z mesta škofa do smrti. Okoli njegovega lika so nanizani podatki o resničnih dogodkih in osebah tistega časa, vendar je njihova vloga postranskega pomena. Delujejo kot okvir osrednji pripovedi o svetem Teodoru, ki je polna čudežev od njegovega rojstva pa vse tja do smrti. Dandanes je Teodor v grški ortodoksni cerkvi le eden od mnogih manj pomembnih svetnikov, h kateremu se verniki zatekajo ob vremenskih nepravilnostih, predvsem tistih, ki so v zvezi z dežjem (suša in poplave).

Delo brez težav z ozirom na zgradbo in snov uvrstimo med tipična hagiografska dela. Georgij, avtor dela, je bil izobražen človek, deležen slovnične in literarne vzgoje. O svoji vzgoji govori posredno in neposredno, o njegovi izobraženosti pa lahko sklepamo tudi na osnovi njegovega jezika, ki je v primerjavi s sočasnimi deli precej arhaičen, in na osnovi številnih citatov iz Stare in Nove zaveze. Tako v 26. poglavju omenja svojega učitelja Filuména, za katerega pravi, da je bil παιδοδιδάσκαλος, preden je stopil med menihe, v 165. poglavju pa celo omenja svojo vzgojo (παίδευσις), vendar ne pove, kako je potekala niti kaj je obsegala. Posredni dokaz njegove izobrazbe pa so številni citati iz Svetega pisma. Čeprav v jeziku (tako v besedišču kakor tudi v slovnicu) opazamo precej 'starejših' potez v njegovi grščini, kakor jih izpričuje sam jezik Nove zaveze, lahko domnevamo, da je Georgij poznal tudi klasične avtorje, vendar vse skupaj ostaja zgolj špekulacija, saj pravih dokazov za to v delu ni mogoče najti. Delo pa ni zanimivo le za jezikoslovce, ampak tudi za zgodovinarje; je namreč zadnji tekst, ki nam posreduje

nekatero podatke o ureditvi in življenju zgodnjekršćanskih skupnosti na prostoru Male Azije pred vdorom Turkov.

1. Na veke hvaljen Bog in oče našega gospoda Jezusa Kristusa, ki že od starodavnih časov svoje služabnike na zemlji razsvetljuje kakor svetlo nebeško luč, da njegovo ljudstvo vodijo in ga učijo krepostnih in bogu všećnih naukov, ki še dandanes kot žarki pravićnega sonca prodirajo skozi sladkozvoćnost od Boga navdahnjenih spisov: med njimi zlasti nedolžni Abel, krepostni Enoh, pravićni Abraham, verni Izak, zgled že Kristusu, preprosti Jakob, modri Jožef, potrpežljivi Job, zakonodajalec Mojzes, Samuel, ki je lepo molil k Bogu, blagi David, vnet privrženec Elija, ćudodelec Elizej, glasni Izaija, ćislani Jeremija, razlagalec angelov Ezekiel, Daniel, ki je utišal leve¹, trije otroci, ki so ugasili grmado², svećenik Zaharija, brezgrajni Simeon, ki je živel po vseh božjih zapovedih in postavah ter objel luć sveta, pušćavnik in najvećji med preroki, Janez Krstnik, skupina dvanajstih apostolov, ki je v vsaki deželi in v vsakem mestu položila temelje pravoverni Kristusovi veri, množice mućenikov, ki so jo s svojimi telesi in krvjo utrdile, zbori svetih oćetov, ki so potrdili nauke apostolskega ućenja, in mnogi drugi, ki so opravljali božje poslanstvo v Stari in Novi Zavezi. Spomini nanje se ohranjajo v njihovih knjigah, ki sem jih zaradi številćnosti molće obšel, potem ko sem navedel samo najpomembnejše med njimi. Vse te krepostne zagovornike prave vere in ćudodelne svetnike je na svet poslal Bog in jih posejal po vseh ćloveških rodovih kakor svetlo nebeško luć, ki sije v dosežkih kreposti in truda ter v številnih dobrih delih, ki so bila božji dar, da bi se s tem, ko bi se od njih učili, ponašali s popolnim zaupanjem v ćudeće in kot v lastnem zrcalu videli napore prizadevanja, da bi se izognili pogubi zaradi malopridnega ravnanja in da bi lažje vstopili v Kristusovo kraljestvo in slavo, v kateri so shranjene od njega obljubljene dobrote tistim, ki ga ljubijo, a jih še ni videlo nobeno oko, ni slišalo nobeno uho niti zaslutilo ćloveško srce.

2. Tako nam je isti naš dobri Bog tudi v tem rodu pokazal svetlo sijoćo luć, blaženega Teodora, trden steber, ki je s potrpežljivostjo premagal hudićeve spletke, izganjalca demonov, zdravitelja obolelih, oćeta sirot, hranitelja revnih, obleko nepokritih, varen pristan tistim, ki jih premetava neurje, pomoćnika zatiranih, pokoro grešnikom, oporo revećem, tolažbo ljudem v stiski, tovariša skupini apostolov, enega od

¹ Kralj Darej je dal Daniela zapreti v levnjak, vendar ga je Bog obvaroval pred sestradanimi levi (Dan. 6,23).

² Ker so Šadrah, Mešah in Abed Nega zavrnilo pokloniti se zlatemu kipu babilonskega kralja Nebukadnezarja, jih je ukazal žive zažgati, vendar jih je Bog obvaroval pred ognjenimi zublji (Dan. 3,26–8).

svetnikov, prebivalca nebeškega kraljestva, hram svetega Duha, ki je mnoge za roko povedel v nebo, bil obdarjen z vso krepostjo, imel neusahljiv vir, iz katerega je vrelo ozdravitev in je od ranega otroštva hodil Bogu nasproti in bil vse do konca njemu po volji – pravega Teodora³, tako po imenu kot po dejavnosti. Zato očetje in bratje, prisluhnite tej Bogu vsečni pripovedi (je namreč zgled kreposti in polna osupljivih reči), ki vam jo bom skušal natančno povedati po svojih najboljših močeh, in o njegovi predanosti Bogu od otroštva dalje. Tudi njegova otroška leta si namreč resnično zaslužijo, da jih ohranimo spominu. Zato prosim vas, ki ste prišli poslušat tole pripoved, da mi, upoštevajoč mojo mladost, pomagajte in molite zame, da bi on, ki pozablja moje napake – radodaren oče in Bog luči – in ki neprestano povečuje svojo milino, darežljivost in modrost, moji nevrednosti omogočil, da popišem njegove od Boga dane čudeže.

3. V deželi Galatiji se nahaja vas, imenovana Sikeón, ki plačuje davek in je podvržena sodni oblasti mesta Anastasiopolisa, ki spada v prvo ankarsko provinco⁴. Od omenjenega Anastasiopolisa je oddaljena dvanajst milj. Po sredini te vasi gre javna cesta cesarske pošte in ob tej cesti se nahaja gostišče, v katerem je živelo prelepo dekle po imenu Marija. Imela je mater Elpidijo in in sestro Despojnio. Te ženske torej, ki so bivale v tem gostišču, so se bavile s poslom kurtizan. Ko je bil cesar še Justinijan⁵ blaženega spomina, in so stopile v veljavo neke cesarjeve odredbe, je nanoslo, da je dekrete cesarja izvrševal nek znani mož po imenu Kosma, ki se je proslavil v hipodromih med akrobati na kamelah. Ko se je ta odpravil na vzhod, je živel nekaj časa v gostišču in ko je videl lepooko Marijo, si jo je zaželel in z njo spal. Ženska je takrat zanosila in v snu videla velikansko svetlo zvezdo, kako se je spustila z neba proti njenemu trebuhu. Ker se je prestrašila, se je zbudila in v strahu povedala prej omenjenemu cesarskemu uradniku, kaj je videla ponoči. Ta možki ji reče: »Pazi se, ženska, kajti Bog bo morda poskrbel zate in ti dal sina, ki bo nekoč vreden škofovske službe.« S temi besedami je zjutraj odšel in veselo šel svojo pot.

4. Ko je ženska odšla k očetu, ki je imel preroški dar in je živel v bližnji vasi Balgatiji, oddaljeni šest milj, mu je povedala o videnju v snu. Starec ji je rekel: »Po resnici ti povem: velik mož bo postal otrok, ki se ti bo rodil, vendar ljudem ne bo ugajal zaradi človeške mogočnosti, temveč zaradi vsečnosti Bogu. Med modrijani, ki so večji v tolmačenju videnj, velja, da zvezda napoveduje cesarsko slavo. Toda v tvojem primeru tega ni mogoče tako razlagati. Kar si videla v obliki bleščeče

³ Avtor cilja na etimologijo imena, ki bi se poslovenjeno glasila Božidar.

⁴ Prva ankarska provinca se je za časa rimskega cesarstva imenovala Galatija.

⁵ Justinijan, slavni bizantinski cesar (527–565).

zvezde, je bleščeči sijaj vrlin in božjih darov, ki jih je Bog poslal otroku v tebi. Bog ima namreč navado, da na ta način še pred rojstvom, ko so v materinem trebuhu, blagoslovi svoje dostojne služabnike«. Ko je o tem slišal tudi Teodozij, škof mesta Anastasiopolisa, ji je tudi on po božjem navdihu enako tolmačil dogodek.

5. Ko se je iztekel čas njene nosečnosti, se je rodil božji služabnik. Čez nekaj dni so ga po krščanski navadi odnesli v sveto cerkev pravo-vernih in ga prinesli pred duhovnike. Krstili so ga v imenu svete Trojice in mu nadeli ime Teodor⁶, da bi bilo že iz imena razvidno, da bo božji dar. Ko je bil star okoli šest let, je njegova mati želela, da bi v cesarskem mestu služil vojsko, zato mu je pripravila zlati pas in dragocena oblačila ter pripravila vse potrebno za na pot. V noči, ko naj bi odšel, se ji v snu prikaže sveti božji mučenec Georgij⁷ in ji reče: »Kakšen načrt je to, ki si ga pripravila za otroka, ženska? Ne trudi se zaman, kajti kralj v nebesih ga potrebuje!« Ko je zjutraj vstala, je v solzah tako pripovedovala o videnju: »Zagotovo se je smrt približala mojemu otroku!« Zaradi tega se je odpovedala potovanju; glodale so jo namreč mnoge skrbi. Ko mu je bilo osem let, ga je dala učitelju, da se nauči črk. Po božji milosti je pri pouku prekašal vse ostale otroke in hitro napredoval v učenosti. Vsi so ga imeli radi in postal je znan zaradi svoje poštenosti. Tudi ko se je igral s sovrstniki, jih je vedno premagoval, toda iz njegovih ust ni prišla niti ena kriva prisega, kletvica ali kaj neumestnega, niti ni dovolil komu drugemu, da bi tako govoril. Če je kdaj prišlo do prepira med igro, se je takoj umaknil in s takim ravnanjem prekinil prepir.

6. V njegovem domu je živel nek pobožen mož po imenu Štefan, ki je pripravljal izvrstne jedi. V tem času so ženske živele zelo spodobno, saj so se odrekle prostituciji in hodile po poti pobožnosti in zmernosti. Gostile so veliko uglednih in pomembnih ljudi, ki so se čudili okusnosti hrane v gostišču in so zato obdarovali Štefana, ki jo je vedno pripravljal s posebno omako. Karkoli je torej on prejel od žensk ali njihovih gostov, je potrošil v cerkvah, kjer je zjutraj in zvečer redno molil. Čeprav je v dneh svetega štiridesetdnevnega posta vedno pripravljal hrano za ženske, se je postil do večera, tako da ni zaužil ničesar razen malo kuhane pšenice in vode. Ženske so ga imele rade in ga imele za očeta, ker je bil pravi kristjan. Ko ga je otrok videl, kako se odpoveduje hrani, je prevzet od ljubezni do Boga zahrepenel po njegovem načinu življenja, tako kot pravi apostol: »*Spominjajte se svojih predstojnikov, ki so vam oznanjali besedo božjo; glejte konec njih življenja in ravnajte se po njih veri... Dobro je namreč, okrepčati si srce z milostjo, ne z jedmi, ki niso koristile*

⁶ Glej opombo 1.

⁷ Sveti Georgij, imenovan τροπαιοφόρος (okrašen z vojnimi znamenji). Živel je v začetku 4. st. po Kr. Pravoslavci ga častijo kot vojaškega svetnika.

tem, ki so se jih držali.⁸ Jed nas ne bo postavila pred Boga.⁹« Ker pa njegova mati in ženske ob njej niso vedele, po čem hrepeni njegova duša, so ga silile jesti skupaj z njimi, ko je prihajal ob uri obeda iz šole domov. Zato se ob uri obeda ni več vračal iz šole, ampak je tešč preživel tam cel dan. Ko pa se je zvečer vrnil domov, je s pobožnim možem Štefanom zahajal v božji hram in tam med molitvijo zaužil le Kristusovo telo in kri. Ko se je vrnil domov, pa je s prej omenjenim Štefanom užival le kuhano pšenico in vodo. Čeprav so ga ženske in sam Štefan pogosto silili k hrani, ga niso prepričali, da bi se podredil njihovim željam. Zato je mati naročila učitelju, naj ga ob uri obeda pošilja domov, ker ga je hotela prepričati, da bi zaužil vsaj nekaj zelenjave, kajti začel je izgubljati težo, ker je jedel premalo in pozno zvečer. Ko je ta prejel njeno naročilo, ga je pošiljal domov skupaj z drugimi otroci. Teodor pa je ravnal, kakor pravi Davidova pesem: »H Gospodu se zatekam; kako mi morete govoriti: *Odleti na goro kakor ptica?*«¹⁰

7. Na poti iz šole je šel na skalnat hrib v bližini, kjer se je nahajala tudi cerkva svetega Georgija, peljal pa ga je očitno prav ta svetnik sam v podobi nekega mladeniča. Ko je vstopil v božji hram, je sedel in se zatopil v proučevanje svetih spisov. Ko je minilo poldne, se je vračal nazaj v šolo in ko se je znočilo, se je vračal domov. Ko ga je mati spraševala, zakaj ne pride domov ob uri obeda, jo je ukanil in ji rekel, da ni znal na pamet ponoviti snovi, zato je moral ostati v šoli, ali pa da ni imel teka, ker ga je bolel želodec. Mati je ponovno poslala sporočilo, ki je pravilo: »Pošlji mojega otroka z drugimi vred domov!« Ta pa ji je odvrnil, da ga vedno pošlje z ostalimi od pouka, odkar je dobil njeno naročilo. Ko je izvedela, da hodi v cerkvo, je poslala nekaj svojih služabnikov, da ga privedejo domov. In ti so ga pripeljali pred njo. Takrat mu je zagrozila in naročila, naj se iz šole vrača naravnost domov k njej. On pa je spet začel ravnati, kot je bil vaje v minulih dneh. Čeprav si je mati zelo prizadevala, ga oštevala, mu grozila, kljub temu ni mogla spremeniti njegovega sklepa niti mu izbiti iz glave vzdržnosti, za katero se je odločil.

8. Ko mu je bilo približno dvanajst let, se je v tej vasi pojavila bubonska kuga¹¹, tako da je tudi on sam zbolel in skoraj umrl. Odpeljali so ga v cerkev svetega Janeza Krstnika, ki je bila v bližini vasi,

⁸ Hebr. 13,7–9. Prevodi citatov so vzeti iz slovenskega standardnega prevoda Biblije (1996).

⁹ 1 Kor. 8,8.

¹⁰ Ps. 11,1.

¹¹ Simptomi bubonske kuge so otečene bezgavke (buboni), boleče na pritisk, in obdane s testasto oteklino. Bolnik je deliranten, nemiren, zmeden in neuravnotežen. Če bolezní ne zdravimo, sledi zanesljiva smrt med tretjim in petim dnevom bolezní.

in ga položili ob vznožje oltarja. Zgoraj nad njim, kjer stoji križ, se je nahajala ikona našega Odrešenika, Jezusa Kristusa. Medtem ko je trpel hude bolečine, so nenadoma začele z ikone nanj padati rosne kapljice. Po božji milosti je bil hipoma rešen hudih bolečin. Ozdravel je in se vrnil v svoj dom.

V nočeh je Teodor spal pri materi in ostalih. Ko je prišel neke noči Kristusov mučenik Georgij, je vse spravil v zelo globok spanec, nato pa zbudil Teodora. Prve noči je prihajal v podobi prej omenjenega Štefana, nato pa v lastni, in govoril Teodoru: »Vstani gospodič Teodor, napočil je dan. Pojdiva in moliva v cerkvi svetega Georgija!« Potem ko je z velikim veseljem in vnemo vstal, ga je še sredi noči odvedel iz hiše in peljal v svojo cerkveno, tako da je bil otrok na poti priča tudi skušnjavam demonov. Hudobni sovražniki resnice demoni so se mu namreč z vseh strani prikazovali v podobi volkov in drugih zveri in se z zevajočimi usti zaganjali vanj, kakor da bi ga želeli pokončati, zato da bi ga odvrnili od plemenite namere. Kristusov mučenec pa ga je varoval, tako da je vihtel meč in jih naganjal stran, zato se ni ustrašil zveri, ki so se zaganjale vanj, ampak je še bolj opogumljen vneto hodil naprej.

9. Tako si je začel privajati to navado. Ko pa so se mati in ostale ženske zjutraj prebudile iz sna in ga niso videle na postelji, so domnevale, da je odšel v cerkveno, da bi tam prebedel noč. In čudile so se, kako je lahko odšel, ne da bi katera to opazila, ker je spal stisnjen sredi njih. Ker so se bale, da ga bodo požrle zveri, še posebej odkar se je v tistih časih tamkaj potikal volk, ki je lovil otroke, so ga sprva skušale z dobrikanjem prepričati, naj ne hodi v cerkveno pred sončnim vzhodom, češ da je tisti okraj divji in grozljiv. Vendar pa se otrok ni dal prepričati. Mučenec ga je vedno ob točno določeni uri prebudil in z njim odšel v cerkveno. Ko se je zdanilo in ga spet niso našle, so se razjezile in poslale nekoga, naj ga za lase privleče domov. Mati ga je pretepla, ga z rokami za hrbtom privezala na posteljo in mu ni dala niti jesti. Še isto noč pa se je njej in ostalim ženskam prikazal božji mučenec sveti Georgij, opasan z mečem, ki ga je potegnil ven in krenil nadnje z grožnjo: »Zdaj vam odrežem glave, ker s silo ustrahujete otroka in mu ne pustite prihajati k meni!« Ker so mu prisegle, da tega ne bodo več počele, je umaknil grožnjo in odšel. In ko so se od strahu zbudile, so odvezale Teodora in se mu dobrikale. Prosile so ga, naj se ne jezi nanje zaradi njihovih napak. Spraševale so ga, kako si sploh upa pred zoro iti gor v cerkveno. Odgovoril jim je: »Prve noči sem hodil s Štefanom, potem pa v družbi zelo lepega in postavnega mladeniča.« Spoznale so, da gre za mučenika, ki so ga videle v snu, zato ga niso več skušale obvladati, saj ga je vodil sam mučenik, in rekle: »Naj se zgodi volja Gospodova!« Teodor pa je imel tudi mlajšo sestro z imenom Blata, ki ji je bil zelo

ljub in pri srcu in tudi sama se je trudila za uresničevanje Božje volje, zato je podnevi večkrat šla z njim v cerkvico, saj se je skušala navzeti njegovega prizadevanja.

10. Ko se je otrok dovolj dobro naučil črk, je nekega dne odšel v cerkev svetega mučenca Gemela¹², ki je bila v bližini njegove hiše, in ostal tam čez noč. V snu je videl, kako stoji zraven kralja, okoli katerega se nahaja številčna straža in kako je k njemu pristopila v škrlat oblečena ženska. Slišal je, kako mu je rekel: »Bij dober boj, Teodor, da prejmeš popolno plačilo v nebeški vojski! Tudi na zemlji boš v očeh ljudi deležen slave!« Ko je slišal ta glas, se je prebudil.

V dvanajstem letu starosti se je v njem na vzpodbudo kralja Kristusa, ki jo je videl v snu, prebudila potreba, in ker si je prizadeval hoditi za boljšimi stvarmi, ki vodijo v odrešitev, se je začel zapirati v eno od sobic domače hiše od praznika Svetih treh kraljev do Cvetne nedelje in za dva tedna, to je prvi in treji, v času štiridesetdnevnega posta in z nikomer sploh ni govoril, le molil je k Bogu ter ostajal vzdržen kakor poprej.

V nadaljevanju Satan skuša Teodora v podobi njegovega sošolca ubiti, vendar ga reši sveti Georgij. Po obisku puščavnika Glikerija, s katerima čudežno prikličeta dež, se Teodor dokončno nastani v kapelici Sv. Georgija. Pod njo si izkoplje kletko, kamor se zapira in meditira. Sledi prvo uspešno izganjanje demona iz nekega otroka. Potem dve leti živi kot puščavnik v jami in nima stikov z nikomer. Po obsežnem iskanju ga končno najdejo. Nato Teodor prvič odpotuje v Jeruzalem. Sestra in babica postaneta redovnici, vendar sestra kmalu umre, nedolgo zatem pa še babica. Okrog Teodora se začnejo zbirati prvi učenci, nakar zgradi cerkev Sv. Mihaela. Sledi opis Teodorovih čudežev. Še drugič odpotuje v Jeruzalem. Sledijo novi čudeži, ki se končajo z opisom tega, kako je Teodor na željo meščanov postal škof v Anastasiopolisu.

70. Ko je sveti škof odšel v Anastasiopolis, je prišel v samostan nek moški in prosil predstojnika, da bi smel stanovati v cerkvi svetega mučenca Georgija. Vsi, ki pridejo v samostan, namreč ne stanujejo tam, ampak so nastanjeni v cerkvi Arhangela. Ta mož je torej prespal v cerkvi svetega Georgija, v posodi pa je imel skrito svinjsko meso. Tisto noč se je svetniku prikazal Kristusov mučenec Georgij in mu za to povedal. Ker je svetnika to prizadelo, je, brž ko je vstal, poslal človeka, da bi zaradi tega pograjal predstojnika samostana Filumena. Prišlo je do preiskave in res so v cerkvi svetega mučenca Georgija pri moškem, ki

¹² Sveti Gemel, rojen v Kapadokiji, je bil mučenec za časa cesarja Julijana.

je tam stanoval, našli meso. In vsi so se zahvalili Bogu, ker je svojemu služabniku razkril, kar je sicer ostalim prikrito.

71. Sveti Emilijan, škof v Germijah¹³, si je zaželel, da bi objel Teodora in bil deležen molitve svetega moža, zato je poslal ponj in ga po mnogih prošnjah pripeljal v svoje mesto. Potem ko je opravil molitev v čaščeni cerkvi Arhangela¹⁴, ga je škof spoštljivo pogostil. V tistih dneh pa se je tam pripravljaval verski shod ob prazniku naše gospe Matere božje, ki jo še prav posebej častijo v vasi Musga in kamor se vsako leto meščani dveh mest (Germij in Evdoksiade) odpravijo v svečani povorki obhajati njen praznik. Ko je prišel čas tega shoda, sta se škofa obeh mest v skladu z običajem v ljudski povorki odpravila proti omenjeni vasi. Škof Emilijan je vzel s seboj svetega Kristusovega služabnika Teodora, vendar sta šla na srečanje po drugi poti. V vas sta prispela hkrati s povorko in ko sta hotela vstopiti v cerkev Matere božje, je neka ženska iz te vasi po imenu Irena, ki je imela že dlje časa v sebi skrite duhove in je bila nagnjena k številnim obolenjem ter izbruhom zaradi njihovega delovanja, ne da bi se dejavnosti duhov zavedala, ta ženska je torej stala pred cerkvijo blizu vhoda in medtem ko je opazovala prizor ob povorki, nato pa videla še blaženega in škofa, se je zaradi duhov vznemirila in odvrгла ogrinjalo ter druga naglavna pokrivala, zakričala in stekla po sredini med množico pred seboj. Med strašnim stokanjem je začela lajati na blaženega Teodora, duhovi v njej pa so ga začeli preklinjati, ker so bili prizadeti zaradi njegove prisotnosti. Ko je cela množica videla ta prizor, je začela kričati: »Gospod, usmili se!« Žensko je dvignilo v zrak in z zvezanimi rokami nad glavo jo je poneslo po zraku od prižnice proti ograji oltarja, medtem ko so duhovi strahovito kričali, češ da je blaženi opravil molitev Bogu, uperjeno proti njim. Ko se je branje evangelija končalo, se je ženska spustila na tla. Ležala je ob vhodu k oltarju in lizala prah. Kristusov služabnik Teodor se je obrnil k njej, jo zgrabil za lase in zapretil duhovom v njej, rekoč: »V imenu našega gospoda Jezusa Kristusa vam ukazujem, da odidete iz nje!« Nemudoma so ob njegovih besedah demoni kričé odšli iz nje, tako da je ozdravela. Ko so ji čez nekaj časa umrli soprog in otroci, se je odrekla posvetnemu in se dala blaženemu zapreti v celico, ki se nahaja v bližini hiše Matere božje. Sprejela je predpise samostanskega načina življenja ter se poslej predajala le še meditaciji in se bojevala za božjo stvar. Ko so škof in meščani obeh mest videli čudež, ki se je zgodil, so se zahvalili Bogu in se v Teodorovi družbi veseli vrnili domov. Blaženi

¹³ Rimska kolonija Iulia Augusta Felix Germa.

¹⁴ Najverjetneje je mišljen arhangel Mihael, čigar kult je bil v Galatiji zelo razširjen.

pa se je poslovil od škofa in meščanov in se odpravil na pot ter prispel v Anastasiopolis.

72. Takrat je prišel k njemu na obisk prvi duhovnik iz vasi Aravnije po imenu Andrej. Pri njem se je zadržal več dni. Primerilo pa se je, da je njegov otrok po imenu Kometas hudo zbolel in bil je na tem, da umre. Ker se je bojeval s smrtjo in ni spregovoril niti besede niti nikogar več poznal, so mu vaščani že pripravili grob, njegova mati pa je poslala v Anastasiopolis duhovnika Janeza, da bi sporočil soprogu, naj hitro pride na pogreb svojega otroka. Ob tisti uri je sveti škof Teodor, potem ko je opravil bogoslužje, ravno jedel nekaj hrane v družbi duhovnika Andreja, otrokovega očeta. Ko je prispel duhovnik Janez, ki so ga poslali, je povedal, zakaj je prišel. In ko je blaženi Teodor slišal, mu ni dovolil takoj oditi, temveč je rekel: »Tudi jaz bom šel s teboj. Rad bi namreč šel v svoj samostan obiskat brate. Toda najprej uživajmo v dobrotah, ki so nam bile od Boga dane, nato pa se odpravimo. Zaupam namreč Bogu, da bomo tvojega otroka še našli živega. Za zdaj še ne bo umrl, ampak bo ozdravel in ti bo zdrav vrnjen.« Ko je to rekel, je velel še duhovniku Janezu, ki je prinesel sporočilo, naj se jima pridruži in jé v njuni družbi. Potem ko so vstali od mize, je blaženi odšel v vas. Vsi vaščani so mu šli nasproti z baklami in kadili. Ker je bil večer, je šel še v cerkev, tam blagoslovil množico in opravil večerne dolžnosti, nato pa se je odpravil v hišo duhovnika Andreja. Ko je videl, da otroku pešajo moči, je stopil k molitvi. Prosil je našega gospoda Kristusa, ki ima oblast nad življenjem in smrtjo, naj otroka pozdravi in ga zdravega vrne staršem. Ko je končal molitev, se je ozrl po otroku in ga nagovoril. Otrok je odprl svoje oči in ga pogledal, vendar mu ni mogel dati odgovora. Izgubil je namreč dar govora. Božji služabnik je ponovno sklonil glavo in molil k Gospodu, naj izpolni njegovo prošnjo in otroka živega ter zdravega postavi na noge. Ko je dokončal molitev, je spregovoril: »Kometas, poglej me in povej mi, kako si. Odgovori tudi svojemu očetu, da se ne bo žalostil zaradi tebe.« Otrok je ponovno odprl oči, ga pozorno pogledal in mu odgovoril na zastavljena vprašanja. Nato ga je pomazilil po obrazu, rokah in nogah, ga prijel za desnico in posadil v sedeč položaj, ter mu rekel: »V imenu gospoda Jezusa Kristusa, ki je pozdravil tudi centurionovega umirajočega sina, vstani in bodi zdrav! On ti namreč tudi tokrat podarja življenje.« Ukazal je, naj mu dajo jesti. Prinesli so mu torej hrano in jedel je. Ker so starši povabili svetega moža k večerji, je naročil duhovniku Janezu, naj k večerji prinese tudi otroka. Med večerjo ga je duhovnik Janez držal v rokah in mu dajal hrano, ki je bila postrežena, tako da je otrok naposled pojedel več hrane od ostalih. Vsi, ki so to videli, so se s starši v velikem veselju zahvaljevali Bogu, ki na prošnjo svojih služabnikov daruje življenje tudi mrtvim. Naslednjega

dne je otrok, ki je okreval, začel hoditi. Blaženi mož je zapustil vas in odšel v samostan.

73. V tistih dneh je Teodor gostil puščavnika in vidca Antioha, kakor se mi zdi, da mu je bilo ime, ki se je vračal iz Konstantinopla na vzhod. Obiskal je namreč cesarja Mavricija¹⁵, da bi ga prosil pomoči za mesto, ki so ga izropali barbari. Imel je zraščene obrvi in bil po rodu Afričan, star okrog sto let. Njegovi lasje so bili beli kot volna in skupaj z brado so mu segali vse do ledij, nohte pa je imel zelo dolge. Že šestdeset let ni bil poskusil vina, olja ali drugih pijač in trideset let ni bil užil kruha. Njegova hrana je bila presna zelenjava z nekaj soli in kisa, pil pa je vodo. S svetim Teodorjem sta drug drugemu razkrila zasebne zadeve. In blaženi Teodor je bratom o njem govoril: »Še nikoli nisem v celi vzhodni puščavi videl ali slišal tako svetega božjega služabnika.« Spet oni drugi pravični mož pa je svojim učencem, ki so bili z njim, o svetem škofu Teodoru govoril: »Doslej še nisem srečal tako svetega moža. Bog mi je namreč razkril stvari v zvezi z njim.« Zaradi teh besed so si vzeli koščke njegovega oblačila za blagoslov. Ko so se mu približali samostanski bratje, da bi se mu poklonili, se je vznejevoljil in jim s pomočjo prevajalca namero preprečil. Rekel jim je: »Čemu se prihajate klanjat meni, neurejenemu, nepomembnemu in ničvrednemu možu, ko pa imate tukaj takšno luč in takšnega svetega Kristusovega apostola? Stecite k njemu in mu izkažite čast, res hvalvrednemu in čudovitemu svetemu možu, ki se v svetu obnaša bogu všečno, tepta po nasladi v sebi in s svojim učenjem mnoge pošilja v božje naročje!«

74. Ko je prišel večer, so opravili bogoslužje in se usedli, da bi skupaj pojedli svoj hiter in običajen obrok. Po tem pa je sveti mož v skladu z običajem svojemu gostu hotel umiti noge, česar pa on ni dovolil, zato sta drug drugemu umila le roke. Zarana je božji služabnik pohitel z odhodom, da bi opravil načrtovano potovanje. Ker pa je sveti Teodor skozi razodetje izvedel, da se bliža njegova smrt, je hotel, da se to zgodi pri njem, zato ga je prosil, naj še nekaj časa ostane in si odpočije od napornega potovanja. On pa ga je prosil, naj mu pusti oditi, rekoč: »Blizu je selitev iz mojega telesa, zato hitim, da bi mi morda še uspelo priti v svojo celico.« Tako se je sveti Teodor odpravil z njim in ga spremljal do Anastasiopolisa. Po poti mu je pripovedoval o tedanjih stiskah in skrbeh, ki jih je imel v škofovski službi, o praznini, do katere je prišlo v njegovem duhovnem življenju, in o brezbriznosti, ki se je zaradi tega razpasla v njegovih samostanih. Prosil ga je, naj mu svetuje, kaj bi bilo v takih okoliščinah koristno storiti, ali naj v skladu z lastnimi željami zapusti škofovsko službo in se posveti

¹⁵ Mavricij, bizantinski cesar (582–602).

samostanskemu življenju. Antioh mu je pritrdil, da bi bilo prav tako, vendar naj to stori čim prej, da ga Bog ne bi obsojal. Nato mu je dal popotnega konja, na katerem je sedel, da bi na njem nadaljeval pot, in enega brata, da bi ga pospremil, do koder bi hotel. Zatem ga je iz Anastasiopolisa poslal na pot. Potem ko sta se objela in poljubila, sta se ločila. Ko se je blaženi mož vrnil v škofovsko rezidenco, je rekel, da mu ne bo uspelo priti domov, ker ga bo v kratkem doletela smrt. To se je tudi zgodilo. Čez nekaj dni je prispela novica o njegovi smrti, ki ga je doletela na poti.

75. Ker so številni čudeži blaženega Teodora izpričani še potem, ko se je odrekel škofovskemu mestu in o njih sem se prepričal tudi na lastne oči, bom v želji, da bi obširneje opisal slednje, skrajšal pripoved o čudežih, ki jih je opravil med škofovanjem, čeprav dogodkov, ki so se zgodili v mestu, v katerem je sveti Teodor opravljal pastirsko službo, sploh nisem omenjal, in da so moje besede resnične, bodo potrdili prebivalci tega mesta. Zato vam bom torej pojasnil, kako je odstopil s škofovskega mesta, in obenem delno prikazal razloge njegovih stisk, zaradi katerih se je odrekel škofovski službi.

Ker se je, kot veste, moral lotiti raznovrstnih opravkov in skrbi, je po njihovi zaslugi živel v stalni stiski in tesnobi zaradi njih, zato si ni hotel beliti glave s katero koli skrbjo, da ne bi njegov razum, ki se je ukvarjal le še z zemeljskimi stvarmi, povsem zanemaril nebeških razmišljanj, po katerih je hrepenel, tako kot pravi gospodova beseda: »*Noben služabnik ne more služiti dvema gospodoma: ali bo namreč enega sovražil in drugega ljubil, ali se bo enega držal in drugega preziral.*«¹⁶ Zato je stalno živel v stiski in žalosti tudi zaradi vasi, ki so pripadale cerkvi.

76. Ker je Teodor izročil upravljanje teh vasi in oblast nad njimi meščanom, so kmetje trpeli krivice. Nekoč je namreč izročil pooblastila nad njimi nekemu uglednemu meščanu, imenovanemu Teodozij, ki je naredil kmetom veliko krivic in jih goljufal. Vaščani so odšli h Kristusovemu služabniku in ga solzni poiskali. On pa jih je pretresen od sočutja objokoval. Njegova sveta in poduhovljena duša namreč ni prenesla pogleda na trpečega. Nato je k sebi poklical Teodozija ter ga svaril in prosil, naj kmetom preneha delati krivice. Ker pa je ta spet našel neke izgovore, je bil do kmetov še naprej krivičen, vse dokler se niso v eni od vasi, imenovani Evkraós, predali neobvladljivi jezi, ko je spet po svoji navadi prišel tja delat krivice. Vsi vaščani te iste vasi, ki so se složno zbrali, oboroženi z raznim orožjem, meči in katapulti, so se mu zunaj pred vasjo postavili v bran in mu grozili, da ga bodo ubili, če se ne umakne. Ko je videl, da so se vaščani tako pripravili za boj, in spoznal, da mu grozi poraz, se je obrnil in odšel v Anastasiopolis, da bi si poiskal pomoč in

¹⁶ Lk. 16,13.

jih napadel. Ko je sveti mož izvedel za dogodek, je tisti dan preživel v solzah in vzdihljajih, sam pri sebi pa je preudarjal, da bi nosil neizbrisen madež, če bi izbruhnil tak upor in bi padlo veliko ljudi, saj bi bil krivec za ta pripetljaj on in on bi se moral zagovarjati, ker je ogrozil toliko življenj. Vrgel se je na kolena in se z glavo sklanjal k tlom, zahvaljujoč se Bogu, ker je preprečil, da ni prišlo do takega izbruha jeze. Nato je spet poklical k sebi Teodozija in mu povedal, naj v bodoče ne hodi več tja zaradi upraviteljskih poslov, da ne bi prišlo v vasi do kake nesreče. Ta pa mu je rekel, da je do upora proti njemu prišlo na njegovo prigovarjanje. Zabrutil mu je številne žaljivke, mu neupravičeno očital še razsipnost, nato pa z nogo sunil stol, na katerem je sedel, tako da je sveti mož vpričo vseh v posvetovalnici padel vznak na tla. Ko je sveti mož vstal, jim je s precej mirnim glasom prisegel, da ne bo pri njih končal kot škof, ampak da se bo spet vrnil v svoj samostan. Ker pa Teodozij ni bil zadovoljen niti s tem, je še naprej pritiskal nanj in ga nadlegoval, naj mu plača odškodnino v višini dveh funtov zlata, ki sta bila dogovorjena, zato ker se ni držal pogodbe, češ da so mu bile zaradi njega vasi odvezete pred pogodbenim rokom. Njegova žena pa se mu je upirala: »Pusti pri miru tega svetega moža, da ne bova slučajno namesto njegovega blagoslova in molitve, ki ju še nisva bila deležna, od njega dobila samo prekletstvo in bova pogubljena!« Ker pa je ni maral poslušati, je nekega dne spet prišel v v škofovsko rezidenco, da bi ga nadlegoval in zaradi te zadeve pozval pred sodišče. A ko je prišel k vrtarju, da bi ga ta najavil pri svetniku, ga je popadel velik strah, medtem ko je čakal, kajti prikazal se mu je mladenič grozljivega videza in v svetli opravi, ki mu je jezno zapretil, rekoč: »Ti podlež, tako torej nasprotuješ velikemu možu in mu ne nehaš povzročati vedno novih sitnosti in žalosti? Zagotavljam ti, da te bo doletel strašen srd, če ne boš popustil in sila nesrečno boš končal svoje življenje!« Ko je to povedal, je izginil. Teodozij je dolgo ostal brez besed in komaj prišel k sebi, ko pa ga je sveti mož poklical k sebi, je vstopil in mu padel pred njegove noge. V solzah ga je rotill, naj mu oprosti vse sitnosti, ki mu jih je večkrat povzročal, in obljubljal, da ga v bodoče ne bo več nadlegoval zaradi globe dveh funtov.

77. Spet se je primerilo, ne vem sicer kako, da so neki ljudje iz tega mesta zastupili svetega moža. Obležal je nem in negiben tri dni v svoji celici škofovske rezidence, tako da so se razširile govorice, da je umrl. Četrtega dne pa se mu je prikazala gospa in Mati božja, Marija, napovedala podležem gorje in jih preklela. Pojasnila mu je vzrok bolezni in mu izdala zarotnike. Iz svojega robca je vzela tri tabletko in mu jih dala, rekoč: »Pojej jih in v bodoče te ne bo več doletelo nobeno zlo!« Ko se mu je zazdelo, da jih bo vzel, se je nemudoma zbudil iz sna in se zahvalil Kristusu Odrešeniku ter njegovi brezmadežni sveti materi.

Razkril je sicer vzrok svoje bolezni, vendar ni maral razkriti imena tistih, ki so jo zakrivili, ampak je celo molil k Bogu, naj jim odpusti.

78. Ko je spet drugič dajal vbogajme potrebnim miloščine v istem mestu, obiskoval samostane in skrbel za brate, ki so tam delali dobra dela, se je šušljajo, da troši cerkveno imetje, čeprav je od tristošestdesetih novcev, ki so mu bili odmerjeni za hrano, porabil le štirideset v celem letu, ostale pa daroval Cerkvi. Kadar je v cerkvi bral psalme, so ga med molitvijo celo na silo prekinjali, kadar se jim je pripetila kaka nevšečnost. Ker so mu torej te zadeve stalno povzročale skrbi in ker je videl, da tudi oni nimajo nobene koristi od njega, temveč jih tarejo preglavice zaradi malopridnega življenja, bratje pa, ki so se nahajali v njegovih samostanih, so zaradi njegove odsotnosti v brezbrizju živeli prazno življenje in razmišljali o selitvi iz samostanov, ker se je zavedal, da bo na sodni dan polagal račun tudi zaradi njih in ker ga je vse to zelo mučilo in zaposlovalo, je slavnega Kristusovega mučenca Georgija zaprosil za pomoč, da bi mu pomagal vrniti se v svoj kraj. V številnih molitvah in prošnjah je rotil Boga, naj ga ne obsoja, ker se odpoveduje škofovskemu mestu. Ko je dobil božje zagotovilo, da se mu bo njegova prošnja izpolnila, in odpuščanje, je sklical duhovščino in mestne veljake. Rekel jim je: »Vi veste, bratje, da ste me na silo iztrgali iz samostana in prisilili, da sprejemem ta jarem in že takrat sem vam govoril, da vas nisem sposoben voditi. Vendar me niste poslušali, ampak ste izvršili svoj sklep. In poglejte, to je že enajsto leto, odkar jaz delam nesrečne vas in vi delate nesrečnega mene. Zato vas naprošam, da si najdete pastirja, ki vam bo sposoben ugoditi in poskrbeti za vaše zadeve. Vedite namreč, da jaz nisem več vaš škof, ampak sem le preprost menih. Odhajam v svoj samostan, v katerem sem Gospodu obljubil, da mu bom služil cel čas svojega življenja.« Ko je to rekel in se poslovil od njih, je v družbi Janeza, arhidiakona svojega samostana, odšel proti Ankari. Tisto noč je nekdo od meščanov videl v snu, kako se je svetla in bleščeča zvezda, ki je razsvetljevala mesto iznad cerkve, premaknila in oddaljila od njih, tako da se jo je le še s težavo videlo v daljavi. Ko je to videl, je doumel, da se je to zgodilo zaradi svetnika.

79. Ko je prispel v metropolo Ankaro in se srečal z blaženim metropolitom Pavlom, ga je prosil, naj ga razreši. Ta pa mu je rekel, da ne more razrešiti tako krepostnega moža. Ker sta se njuni mnenji zelo razhajali, sta na koncu sklenila, da bosta poslala sla z obvestilom o tej stvari k blaženemu Kiriaku, patriarhu v Konstatinoplu, in se uklonila ukazu, ki jima ga bo poslal. Vsak mu je poslal svoje pismo. Blaženi Teodor ga je prosil, sklicujoč se na cesarja Mavricija blaženega spomina in na blaženega patriarha Kiriaka, naj ga jim ukaže razrešiti, metropolit pa je svetemu patriarhu opisal, kako je jezen zaradi prošnje po odstopu

in da pričakuje njegove ukaze. Blaženi patriarh Kiriak, ki mu je tako velel cesar, je metropolitu sporočil, naj izpolni njegovo prošnjo, a naj mu vrne tudi škofovski palij, da bi mu ostal naziv, ker je sveti mož in ne prosi za odstop po svoji krivdi. Ko je metropolit prejel njegov ukaz, je blaženega Teodora razrešil škofovskega položaja, tako da mu je prinesel listino in mu vrnil tudi palij, svetoval pa mu je, naj se s področja, ki pripada anastasiopolski škofiji, umakne na področje drugega mesta, dokler nov škof ne zasede njegovega mesta. Ko je odšel iz Ankare, se je napolil proti krajem, ki spadajo pod upravo Heliopolisa, v bližino vasi Pidron in se v Akreni skrnil v cerkvi Arhangela¹⁷.

Kmalu se Teodor vrne v svoj samostan. Na povabilo cesarja Mavricija odpotuje v Konstantinopel, kjer izvrši več čudežev, med drugim pozdravi tudi njegove otroke. Nato zapusti prestolnico in v raznih krajih po Galatiji naredi še več čudežev, tudi na živalih. Ko se vrne v svoj samostan, si sledijo še številni drugi čudeži. Fokasovemu nečaku napove smrt cesarja Mavricija, katerega nasledi Fokas. Sledijo novi čudeži.

124. Čislani možje – vaški glavar po imenu Antipater iz vasi Ajantov, Demetrij, bogoljub duhovnik iz vasi Silindukomis, in vaški glavar Ajtij iz vasi Alektorija – so prišli k svetemu možu, ki je bil v ženskem samostanu svetega Hristofora¹⁸. Ob uri, ko je obedoval, je k obedu povabil tudi njih. Ker je lonec ostal nepokrit, se je zgodilo, da je zaradi dejavnosti Zlohotnega zelen kuščar padel v zelenjavo, ki se je kuhala, in se skuhal z njo vred. Ko je služabnik zelenjavo postregel, je v loncu pustil del, v katerem je ostala tudi golazen. Ko je sveti mož blagoslovil hrano, so pojedli postreženo zelenjavo in sveti Teodor je ukazal služabniku, naj jim postreže z ostalo zelenjavo, če jo ima še kaj. Ta je izpraznil lonec in postavil pred njih še preostalo zelenjavo. Medtem ko so jedli, so našli zelenega kuščarja in ko so ga prepoznali, so zakričali: »Mrtvi smo sveti oče, mrtvi! Kaj naj storimo? To je namreč kuščar, strupena žival.« Medtem ko so jadikovali in kričali, da ne bodo nikoli več videli lastnih otrok in žena, jim je Kristusov služabnik rekel: »Ne bojte se, otroci! Če zaupate Bogu in verjamete meni, ponižnemu Teodoru, potem se vam ne bo nič zgodilo. Bog, ki ga je na pomoč poklical prerok Elizaja, ko je v lonec padla strupena buča¹⁹, ta isti je tudi sedaj nevarljiv, saj pravi: *»in če kaj strupenega izpijete, vam ne bo škodova-*

¹⁷ Glej opombo 11.

¹⁸ Sveti Hristofor, po rodu Žid. Ime Hristofor si je nadel ob krstu. Postal je mučenec v Likiji, ko je tam Decij preganjal kristjane.

¹⁹ 2 Kral. 4,38–41.

lo«²⁰. Ko je blagoslovil kozarec z zdravilnim zvarkom, jim je dal piti iz njega in res se ni nič zgodilo nikomur od njih. Naslednjega dne jih je odslovil, oni pa so se zahvaljevali Bogu.

125. Nekoč je šel mimo po javni cesti nek mož, imenovan Georgij in po rodu Kapadočan, ki je bil vklejen v verige okoli vratu, rok in nog, čuvali pa so ga vojaki in čete cesarjevih stražarjev. Pravili so, da je obtožen upora proti cesarju Fokasu. Ker si je želel iti k svetemu možu in biti deležen njegove molitve, navsezadnje pa je bilo tako tudi po volji njegovih stražarjev, so šli z njim v samostan. Ko so opravili molitev v kapelici svetnikov, so odšli k svetniku v celico. Poklonili so se mu in prejeli njegovo molitev. Stražarji so ga prosili, naj ujetnika opomni, da naj je razumen na poti in da naj ne streže po življenju samemu sebi ali komu drugemu, ker bi se oni sami znašli v nevarnosti pred cesarjem. Sveti oče je to tudi storil, zato ga je posvaril z zgledi iz Svetega pisma, rekoč: »Stvari tukaj so minljive otrok, tam so večne. Bolje je, da človek umre, tako da trpi nasilje izpod roke drugega, tako kot pravični Abel, brezgrajni božji služabnik Zaharija, Janez Krstnik ali sveti apostoli ali Kristusovi mučenci, in da se ne podvrže večni kazni, ker si je stregel po življenju. Zavedaj se, otrok, da če si primoran umreti zaradi tega, česar si obtožen, ali česa drugega, da to z veseljem sprejmi, kot da bi se tukaj spokoril in boš nedolžen šel v bodoče življenje. Če pa nisi nič kriv in ti smrt preti po krivici, potem prejmeš venec od Boga kakor svetniki, ki so umrli nasilne smrti.« Potem ko je s temi in drugimi besedami iz Svetega pisma jetnika ozdravil obupa, ga je mož prosil, da bi smel prejeti sveto obhajilo. Svetnik je rekel možem, ki so ga držali: »Izkažite spoštovanje do božjega obreda, otroci, in ga osvobodite nadetih verig, da prejme obhajilo. Ni prav, da vernik v verigah prejme telo Kristusa, ki je za nas trpel in nas osvobodil verig pekla.« Odgovorili so mu, naj jim oprostí, a da si tega ne upajo narediti, ker je mož močan, in da ga ne bi mogli več obrzdati, če bi storil kaj nespametnega. Božji mož je nato vzel v roke kelih, da bi podelil sveto obhajilo, se ozrl proti Bogu in zavzdihnil in že so se ključavnice odprle, verige pa, ki so oklepale moža, popadale po tleh. Možje, ki so ga čuvali, so se razburili in stekli proti vratom, da bi jih zavarovali, da jim ujetnik ne bi ušel. Sveti mož jim je rekel: »Ne bojte se ga! Jaz namreč poznam njegove misli, zato vem, da ne bo storil ničesar nespametnega.« Ko mu je dal sveto obhajilo, je poskrbel, da je skupaj s svojim spremstvom nekaj pojedel. Potem so mu spet nadeli verige in nadaljevali svojo pot.

126. Šestnajstega julija, na dan svetega mučenca Antioha, se je odvijal verski shod v svetnikovi cerkvi in sveti mož je takrat bral mašo. Ko je po krajevni navadi dvignil zlati krožnik, da bi povzdignil posvečeni

²⁰ Mr. 16,18.

kruh na njem, in začel naglas govoriti: »Sveto svetemu«, je posvečeni kruh vsem začel jasno kazati, da je daritev maševalca dobro sprejeta, saj se je, kot da bi z radostnim veseljem in poskakovanjem skušal nekaj pokazati, dvignil visoko nad krožnik, se spet spustil nazaj in tlesknil, tako da smo slišali in videli vsi. In ko se je na en sam mah dvignil in spustil, smo vsi, ki smo tam stali in gledali, osupnili in se prestrašili zaradi velikega čudeža, ki se je zgodil, in tudi sam sveti mož je, čeprav so ga oslepile solze in prevzela neizmerna sreča, začel z nami hvaliti nenadkriljivo dobroto našega Boga.

127. Nekega dne je Fotij, dobri kristjan in slavni patricij, ki je pozneje postal rimski prefekt in mu je Teodor krstil tudi sina Gregorja, prišel k svetemu Teodoru in sodeloval pri božji službi. Ko je od Boga navdihnjeni mož v cerkvi velikega svetega mučenca Georgija opravljal daritev kruha, pridelanega ob pozni žetvi, je pobožni in slavni mož opazoval posvečeni kruh, ki so ga uporabili, in opazil je, da se dviguje nekaj takega kot obilica pare, zato je sklepal, da je kruh sveže pečen in se zato dviga toliko pare. Ko pa je prišel k obhajilu, je opazil, da je kos, ki mu je bil ponujen, zelo suh, zato se je začudil. Po končanem obredu je pristopil k svetemu možu, mu povedal o tem, kar je videl, in ga prosil, naj mu stvar pojasni. Ta pa mu je povedal: »Čudež se ti je razodel, ker si tega vreden, otrok. Milost svetnikov namreč uplahne in zaradi naše nevrednosti in grehov odide od nas v nebesa, da bi s tem naše bivanje na zemlji izkusilo veliko trpljenja in nevarnosti. Zato moliva k usmiljenemu Bogu, da se skozi usmiljenje uresniči, kar ukazuje.« Ko je znameniti mož to slišal, je zajokal. Potem ko je prejel njegovo molitev, je zapustil samostan in odpotoval.

Ko so mesta in vasi vsepovsod po deželi pripravljala procesijo, so se križi, ki so jih nosili med njo, začeli premikati in poskakovati – kako strašen in usmiljenja vreden prizor – in ko so vprašali svetnika, kaj to pomeni, je rekel: »Molite otroci, kajti svetu se obetajo velike stiske in nesreče!«

128. Ker je slavni patricij in komornik Domniciol obljubil, da bo dal narediti zlat križ, ki bi ga uporabljali pri procesijah in mašah, je sveti mož poslal k njemu svojega zapisnikarja po imenu Epifanij, ki ga je imel za primernega pomočnika Domniciolu v Mestu²¹. Ko je pobožni mož zlatarju dal zlato, je poslanemu zapisnikarju velel, naj ostane tam, dokler ne bo delo končano. In tudi sveti patriarh Tomaž²², ki je v cesarskem mestu na duhovniškem prestolu nasledil Kiriaka²³ blaženega

²¹ Z izrazom ἡ Πόλις so Grki krajše imenovali Konstantinopel. Tako ga imenujejo še danes.

²² Patriarh v Konstantinoplu (607–610).

²³ Patriarh v Konstantinoplu (595–606).

spomina, je bil navdušen nad velikodušnostjo slavnega moža in sam podaril košček Kristusovega križa, delček kamna z Golgote, košček svetega groba našega odrešenika Boga in rob naglavnega pokrivala svete Matere božje, da se jih vgradi v sredino nastajajočega križa. Ker je od nekoga izvedel za premikanje križev, do katerega je prišlo med procesijo v Galatiji, je o tem povprašal tudi zapisnikarja, ali je res, kar mu je bilo sporočeno. Ko mu je potrdil, da je res, se je blaženi patriarh prestrašil ob tako nenavadni vesti, ki si je ni znal razlagati. Ker ga je stvar zaskrbel, je napisal pismo, v katerem je velel božjemu služabniku, naj hitro pride v cesarsko mesto.

129. Medtem je k svetemu možu prišel Teodor, cesarski konjušnik iz *Ano Pyl*²⁴, ki so mu zli demoni pri njem doma v *Ano Pylah* prizadeli razum. Ko je božji mož za omenjenega konjušnika opravil molitev, se mu je razum povrnil. Ozdravljen ga je prosil, da naj se na poti v cesarsko mesto skozi *Ano Pyle* ustavi pri njem, da bi odrešil njegov dom. Ko mu je blaženi mož to obljubil, ga je odslovil.

130. Zgodilo se je, da je pobožni opat Filumen, ki je prispel na konec svoje krepotne življenjske poti, umrl v visoki starosti. Božji služabnik ga je pokopal z vsemi častmi in se obrnil na njegovega tovariša in somišljenika Janeza, pobožnega duhovnika, naj sprejme vodenje samostanov. Ko se ta ni dal prepričati, kajti premišljeval je o potovanju na vzhod, ga je prisilil k takšni odločitvi, tako da mu je rekel, da noče imeti z njim več nobenega opravka, če ne sprejme vodenja bratov. Ko ga je prepričal in ga pridobil zase, je sveti oče odšel na pot proti cesarskemu mestu, šel pa je po poti skozi Dorilej, ker so ga tja večkrat vabili prebivalci tega mesta ter menihi in dva njegova učenca, Fotij in Kerik, krepotna moža, ki sta vodila samostan svetega Georgija, imenovan *Pegai*. Ker mu je v veliki procesiji prišlo nasproti celo mesto, je vstopil v mesto in med mašo zanje zmolil. Obiskal je tudi njihov odličen samostan *Pegai*²⁵, zmolil za tamkajšnje brate, jih učvrstil s svojim od Boga navdahnjenim učenjem, nato pa se odpravil na pot.

131. V bližini samostana svete Matere božje Čistih²⁶ mu je spet prišel nasproti Teodor, cesarski konjušnik, ki se je nanj obrnil s prošnjo že prej. Odvedel ga je v pristanišče v *Ano Pylah*, kjer so se tudi zgodili številni čudeži. Odpeljal ga je tudi v svojo hišo, ki se je nahajala v *Ano Pylah*, da bi jo osvobodil težav, ki so nastale zaradi demonov. Njegove

²⁴ Poslovenjeno bi se kraj imenoval 'Zgornji Vhod'.

²⁵ Poslovenjeno 'Studenci' ali 'Izviri'.

²⁶ V izvorniku Καθαρόι. Gre za krščansko ločino, ki jo je ustanovil duhovnik in teolog Novacij v 3. st. po Kr., potem ko se je sprl s papežem Kornelijem (251–253, umrl v izgnanstvu kot mučenik). Menil je, da se je Kornelij preveč popustljivo odzval na problem odpada krščanov vsled preganjanj. Ločina je slovela po rigoroznosti, vendar se je ponovno zblížala s preostalimi krščani in izginila v 7. st.

domače in živino so namreč obsedli nečisti duhovi. Kadar so bili pri zajtrku ali kosilu, je na mizo padalo kamenje, kar je povzročalo strah in veliko škode, med drugim pa je tudi ženskam razbilo statve. Ker so hišo preplavile miši in kače, so se je stanovalci bali in vanjo sploh niso upali stopiti. Zato je Kristusov služabnik stopil vanjo, tam ostal čez noč in s psalmi ter molitvami prosil Boga. Ko je blagoslovil vodo in z njo pokropil celo hišo, jih je rešil pred škodo, ki so jo povzročali demoni.

132. Ko je zapustil ta kraj, se je vkrcal na ladjo, da bi odplul proti cesarskemu mestu. Blizu njega je na ladji sedel nek potnik, ki je imel v sebi že dolga leta skritega nečistega duha. Ko so se peljali sredi morja, se je duh, ki ni mogel več prenašati miline njegove svetosti, vznemiril in se začel upirati in z žaljivkami psovati svetnika. Ostali potniki, ki niso vedeli, zakaj govori take stvari, so mu zabičali, naj molči in ne greši proti božjemu služabniku s takim pijanskim vedenjem. Sveti mož pa jim je velel, naj bodo do njega usmiljeni. In zgrabil ga je za roko, ga udaril po prsih, pokrižal in zabičal demonu, ki je bil skrit v njemu in je kričal, naj odide iz njega. In brž ga je demon, ki je šklepetal z zobmi in vreščal, zapustil. Potnikom na ladji pa se je prikazal v podobi miši, ki je zlezla iz možakovih ust. Ozdravljeni potnik pa se je zgrudil kot mrtev. Čez nekaj časa ga je svetnik zbudil in vsi potniki na ladji so se čudili ter zahvaljevali Bogu.

133. Ko je prišel v cesarsko mesto, ga je sprejel blaženi patriarh Tomaž in v velikem veselju sta drug drugega objela. S seboj je pripeljal tudi svojega učenca Janeza zato, da bi postal predstojnik, pričal pa je tudi o njegovem krepostnem življenju. To je patriarh tudi takoj storil, zato mu je nadel palij, ga postavil za predstojnika in ga poslal po njihovih lastnih samostanih vsepovsod po deželi. Ker je za svetega moža slišal tudi cesar Fokas²⁷, ga je dal poklicati k sebi. Zaradi bolečin v rokah in nogah bil je namreč prikovan na posteljo. Ko je prišel k njemu, je nanj položil roko, zmolil molitev in bil je rešen bolezni. Ko ga je cesar prosil, naj moli še zanj in za njegovo cesarstvo, mu je Kristusov služabnik začel prigovarjati, naj preneha s pokoli ljudi in prelivanjem krvi, če želi, da bi ga vedno nosil v spominu in da bi bile njegove molitve učinkovite. Če se bo v tem popravil, mu je rekel, da bo ugodil njegovi prošnji in bo pri Bogu zanj molil. Če pa bo vztrajal pri tej moriji, mu je napovedoval, da ga bo doletel božji srd, tako da se je zaradi izrečenih besed celo razjezil.

134. Ko se je vrnil od cesarja, mu blaženi patriarh Tomaž ni in ni dal miru. Zelo ga je namreč spoštoval in mu zaupal, tako da ga je po številnih prošnjah prepričal, da sta se pobratila, in ga pri Bogu prosil, da bi se spet sešla v onem življenju. Vprašal ga je tudi, ali je

²⁷ Fokas, bizantinski cesar (602–610).

res, kar je izvedel o nenavadnem gibanju križev med procesijo. Ko je od njega izvedel, da pripoved, ki jo je slišal, drži, ga je, ko sta bila na samem, začel rotiti, naj mu pove, kaj bi lahko ta čudež pomenil. Teodor, ki je ostajal ponižen in trdil, da je ničvrednež, je rekel, da mu na vprašanje ne zna odgovoriti. On pa se mu je vrgel pred njegove noge, se jih oklepal in mu zatrjeval, da ne bo vstal s tal, če se ga ne usmili in mu ne razloži. Govoril je: »Vem in prepričan sem, da ne poznaš le pomena tega, ampak tudi pomen številnih drugih čudežev. Saj ne bi mogel do sedaj zdržati, ne da bi to stvar raziskal in ji prišel do dna. Pa četudi ti je stvar vse do danes ostajala prikrita in se je nisi potrudil razumeti, potem ti bo Bog sedaj, če ga boš prosil, gotovo razkril resnico.« Ko je Kristusov služabnik privolil, da mu pojasni čudež, ga je postavil na noge in mu v solzah rekel: »Nisem te hotel vznemirjati, saj zate ni dobro, da izveš. Ker pa me tako prosiš, ti povem, da nam tresenje križev napoveduje veliko bridkosti in nevarnosti. Napoveduje, da bo naša vera postala šibka in da se ji bomo izneverili, napoveduje vpade številnih barbarskih ljudstev, prelivanje krvi, splošno uničenje in suženjstvo, oplenitev svetih cerkva in propad bogoslužja, padec cesarstva in nered, veliko stisk in nesreč na tem svetu. Navsezadnje pa naznanja tudi, da se približuje prihod Antikrista. Zato tudi ti sam, kot vodja cerkve in pastir ljudstva, nenehno prosi Boga, kolikor je v tvoji moči, naj prizanese ljudstvu in iz usmiljenja in sočutja do ljudi vzpostavi red.« Ko je blaženi patriarh slišal te besede, sta ga prevzela velik strah in tesnoba, zato je v solzah začel prositi svetega Teodorja, naj prosi Boga, da naj vzame k sebi njegovo dušo in naj ga ne doleti katera od stvari, ki so mu bile razodete. Odtlej se je nenehno zapiral pred ljudmi v patriarhovo rezidenco, se mu spovedoval in ga v solzah prosil: »Če si me imel za vrednega, da postanem tvoj brat in naju povezuje taka bližina, potem prosi zame Boga, da naj vzame mojo dušo in da ne vidim grozot, ki bodo prišle. Sem namreč šibek in ne bom prenesel pogleda na takšne preizkušnje.«

Teodor se po srečanju zapre v samostan v Konstantinoplu. Kmalu izve za smrt patriarha Tomaža, ki ga nasledi patriarh Sergij. Teodor nasprotuje javnim kopališčem. Po novih čudežih se vrne v svoj samostan. Avtor skuša nato bralcem približati Teodora skozi njegovo dejavnost kot čudodelca, zdravnika in zgled krščanske kreposti. Po Fokasovi smrti Perzijci zavzamejo Cezarejo in Teodor tretjič odpotuje v Konstantinopel, kjer se sreča z novim cesarjem Heraklijem. Od tam Teodor odpotuje v Nikomedijo, kjer spet naredi več čudežev. Teodor se naposled vrne v rojstni Sikeón, kjer hudo zboli, vendar ozdravi. Učencem pove, da je videl nebesa.

Cesar Heraklij še zadnjič pred smrtjo obišče Teodora v njegovem samostanu. Sledi opis njegovih zadnjih dni in trenutkov življenja, nato pa opis smrti in pogreba. V zaključku avtor opiše, kako je napisal svoje delo, pove točno letnico smrti svetnika in delo konča z zaključno molitvijo.